

legnagyobb szerepe, de nem lebecsülendő a vitakörök vagy az előadásokra meghívott tudósok, szakemberek jelentősége sem.

A nemzetiségi önismeret szempontjából fontos volt az a *beszélgetés*, melyet *Ladislav Ballek szlovák íróval* folytattak a tábor lakói. A szerzőnek az elmúlt években jelent meg „A segéd” című regénye. Mint a vitavezető fiatal író, Grendel Lajos elmondta, ez a mű az első olyan valóban szépirodalmi kísérlet a szlovák irodalomban, amely magyar környezetben játszhatja a történetet. Ez nem lehetett könnyű feladat, mert a szlovákiai magyarságnak és a szlovákságnak nemcsak a tapasztalatai, de az előítéletei is mások. Ballek felülemelkedett az elfogultságokon és az Ipolyságon játszódó regényben a magyarság nem valami „ördögként” jelenik meg. Másképpen látjuk ugyan Ballek könyvében a szlovákiai magyarokat, mint Dobos László, Duba Gyula regényeiben, vagy Gál Sándor verseiben, novelláiban, hiszen Ballek végül is kívülről nézi a magyar társadalmat. Ez azonban nem jelent számunkra hátrányt, hiszen az önismerethez az is hozzátartozik, hogyan látnak bennünket mások, más szemszögből. És ez a kép nem olyan hamis, mint például Ivan Habaj Kolonisták című regényében.

A szlovákiai magyarság egy sajátos intézményét, a *Magyar Területi Színházat* mutatta be a táborszóknak Takács Emőd igazgató. A színház 1953-ban alakult és Komáromban játszik. 1969 óta a színházhoz tartozó Thália együttes Kelet-Szlovákiában működik, Kassa székhellyel. A komáromi színház fennállása első szakaszában népművelői szerepkört látott el. Később az általános műveltség és iskolázottság emelkedésével, a televízió elterjedésével változott ez a feladat. Ha az eddig bemutatott kétszázegynéhány címet sorrendben végignéznénk, meglátnánk, hogyan fejlődött a színház a drámairodalom remekeit bemutató színvonalra. Az utóbbi öt év jelentős tette, hogy a Magyar Területi Színház vállalja a csehszlovákiai magyar szerzők bemutatását is. Ezzel a magyar nemzetiségi irodalom hagyományosnak számító műfajait – a költészetet, regényt – a drámával egészíti ki. Évente bemutatnak egy-egy hazai magyar szerzőt, így ösztönzik az ottani írókat színpadi művek alkotására. Akik a Magyar Területi Színház megalakulásánál ott voltak, azok egytől egyig az amatőrmozgalomból kerültek ki. Nem véletlen ez, hiszen az öntevékeny csoportok szerepe nem kicsi arrafelé, gondoljunk csak a néprajzi gyűjtőmozgalomra, mely két-három személyt kivéve kizárólag amatőrökből áll. Ez a helyzet a színjátszás terén is: a mai irodalmi színpadok elődei nélkül nem született volna meg a hivatásos színjátszás. Súlyos problémája a szlovákiai magyar színházi életnek, hogy nincsenek színkritikusai. A visszajelzések hiánya pedig könnyen a minőség rovására megy. Nem könnyű a színészképzés sem. Sokáig az volt a törekvés, hogy Budapesten tanuljanak a komáromi és kassai színinövendékek, de akik ezt a könnyebb utat választották, azok általában nem mentek vissza Szlovákiába. Lehetőség van még a szlovák nyelvű poszsonyi színiakadémián is, ahol a magyar színpadnyelv külön tantárgyként szerepel.

A leírtakból kitűnik, hogy a csehszlovákiai magyar nemzetiség az utóbbi három évtizedben önerőből milyen intézményrendszert épített ki magának. Az a tény, hogy mindezt saját kitartó munkájának köszönheti, a jelenlegi nemzedékváltásból adódó problémák megoldását, a nemzetiségi közösség továbbépítését is parancsolja. Senki nem fogja ezeket megvalósítani helyettük. A művelődési kluboknak és a helyi CSEMADOK-szervezeteknek kell elkezdeni a fiatalok bevonását és munkára fogását, mert mint azt tavaly ugyanott Ipolyságon Sidó Zoltán elnöktől hallottuk, a CSEMADOK-tagságban aránytalanul kevés a fiatal. Ha a fiatalság otthon megtanulja a nemzetiségi önismeretet és öt munkára, közösségi életre készíteti, akkor később talán nemcsak azért mennek el művelődési táborokba, hogy ott egy-két jóbaráttal töltsék az időt, mert ez kevés. Hogy egy-egy jó társaság ne szűküljön be, ahhoz mindenki felé nyitott érdeklődésre és öntevékenységre van szükség. Ez adja a létezés célját és egy nemzetiség perspektíváját.

Virt László

Honismereti tábor, Gergelyugornya

Úttörők, középiskolások, főiskolások és felnőttek, tehát minden korosztály képviseltette magát augusztus 3–9-e között a gergelyugornyai honismereti táborban. A korábbi évek mostoha feltételei után végre kellemes Tisza-parti környezetben, az úttörőtábor faházai nyújtottak otthon a Honismereti mozgalom szabolcs-szatmári híveinek. Talán a környezet varázsa, talán a felhívásban megadott programtervezet okozta, hogy a nyolcvan helyre több mint százötvenen jelentkeztek, így kénytelenek voltunk válogatni, mert iskolánként csak két tanuló vehetett részt.

A részvételt ezúttal is pályázatokhoz kötöttük, amelyeket a tábornyitás napján kellett leadniuk a diákoknak. Mivel a javasolt témakörökhöz nem ragaszkodunk a pályázatoknál, az idén is számos érdekes, hasznos dolgozat született. A Bessenyei György Tanárképző Főiskola két hallgatója, akik honismereti szakkollégiumra járnak, a kenderfeldolgozásnál használatos szavakat, kifejezéseket gyűjtötték össze és

elemezték, a gyulaházi Szabó Krisztina a szarvasmarhatartásról és a tejfeldolgozásról írt, a tiszadobi honismereti szakkör tagjai helységükben kutattak a felszabadulás utáni paraszti háztartásról, a gyulaházi Kolozsi Csaba Dédnagyszüleim háza tája címmel adott be pályázatot, Kása Hajnalka és Pataki Katalin egy nagykállói nyugdíjas cipésszel, Csabai Istvánnal készített beszélgetést, az ibrányi Kántor Tünde földrajzi és ragadványneveket gyűjtött. Ezek csak kiragadott példák, hiszen tizennyolc olyan munka született, amelyeket továbbítottunk a Jósza András Múzeumba, hogy az arra érdemesek továbbjuthassanak országos elbírálásra. A Néprajzi Múzeum pályázatán a táborban készített Olcsva földrajzi nevei című dolgozat III. díjat kapott.

Ebben az évben a falusi, tanyai életmód köré csoportosultak az előadások, amelyek délelőttönként valamennyi résztvevőhöz szóltak. Vendégünk volt *dr. Csermely Tibor*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkárhelyettese, aki a tanyai gyűjtés feladatait szedte csokorba, s adott útmutatást a munkához, *Henzsel Ágota*, a Megyei Levéltár munkatársa a tírják tanyákról beszélt, *dr. Lácza Magdolna*, ugyancsak a Levéltár dolgozója, felkészítette a résztvevőket a következő évi pályázatokra, részletesen ismertetve, milyen követelményeknek kell megfelelniük a diákoknak, melyek azok a témakörök, amelyekben eredményesen kutathatnak. *Pál István*, a múzeumfalusi munkatársa a tanyai gazdálkodásról tartott előadást, *dr. Ács Zoltán* történész pedig a tanyák történelmi szerepéről beszélt. Vendégünk volt *Halász Péter*, a Honismeret szerkesztője is, aki a publikálási lehetőségekről, a folyóirat törekvéseiről tájékoztatta a résztvevőket. *Szinyéri Péterné*, a Jósza András Múzeum restaurátora a szakkörök mindennapi munkájához adott segítséget azzal, hogy ismertette, hogyan kell tárolni az összegyűjtött tárgyakat, dokumentumokat, hogyan kell azokat tartósítani a mindenki számára elérhető eszközökkel, tartósítóanyagokkal.

Délutánonként szakcsoport-foglalkozásokon útra keltek a táborozók, hogy anyagot gyűjtsenek egy-egy közös tábori pályamunkához. *Joó Károly* vezetésével a vásárosnaményi gimnázium történetének egy szakaszát kutatta az iskolatörténeti csoport, szobabelsőkkel foglalkozott *Szabó Imréné* csoportja, *Balogh László* irányításával Olcsva helyneveit szedte csokorba a földrajzinév-gyűjtő csoport, *Musza János* segítségével a népi kertkultúrát kutatták a diákok és felnőttek, *Mélykúti Jánosné* kérdőívcsoportja pedig a szakrális emlékeket gyűjtötte. A szakcsoportfoglalkozások hatékonyságát segítette, hogy a Néprajzi Múzeum olyan kérdőíveket juttatott el a tábor szervező Megyei Művelődési Központnak, amelyek alaposá, pontosá, rendszerezetté tették a munkát, s az ezek alapján készült dolgozatok a Néprajzi Múzeum pályázatán szerepelhetnek. Továbbra is jó partner, gondos házigazda volt a vásárosnaményi tanács művelődési osztálya, megfelelő feltételeket teremtve a honismereti tábor résztvevői számára.

A tábor kétségkívül legnagyobb eredménye az volt, hogy az általános iskolás korosztálytól a középiskolás, főiskolás korosztályon át a felnőttekig fogadhattunk résztvevőket, hiszen a honismereti munka csak úgy képzelhető el eredményesen, ha folyamatossá tehető, ha nem csak egyes korosztályoknak van lehetőségük gyakorlására.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa által nyújtott anyagi támogatás, a HNF megyei bizottsága által nyújtott elvi és gyakorlati segítség, a Megyei Tanács és a vásárosnaményi tanács segítőkészsége végül is azt eredményezte, hogy a házigazda és szervező-lebonyolító Megyei és Városi Művelődési Központ ismét hasznos, a következő esztendőre is elegendő alapanyagot adott a Honismereti mozgalom szabolcs-szatmári résztvevőinek.

Jávora Ágnes

Festett láda díszítése. Háromszék, XIX. század. Hornyák László rajza.